

๑๓. บัญชียาหลักแห่งชาติและยาสามัญ

ประจำบ้าน

๑๓ บัญชียาหลักแห่งชาติ (National List of
Essential Medicines)

อาจารย์จตุรรัตน์ ผู้พิทักษ์กุล

คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

๑๓. บัญชียาหลักแห่งชาติและยาสามัญประจำบ้าน

๑๓.๑ หลักการคัดเลือกกรายการยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

๑๓.๒ หลักการและวิธีการใช้ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ
และยาสามัญประจำบ้าน

๑๔. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สมุนไพร วิตามินและ
อาหารเสริม การคุ้มครองผู้บริโภค โภคภัณฑ์สาธารณสุข

๑๔.๑ การใช้ยา สมุนไพร วิตามิน และ
อาหารเสริม

๑๔.๒ การคุ้มครองผู้บริโภค โภคภัณฑ์สาธารณสุข

ทำใหม่ต้องมี

๑ บัญชียาหลักแห่งชาติ (National List of Essential Medicines)

ทำไหมต้องมี

บัญชียาหลักแห่งชาติ (National List of Essential Medicines)

ทุกประเทศต่างมีทรัพยากรอยู่จำกัดในขณะที่มียา
ตำเริจรูปจำหน่ายในท้องตลาดเป็นจำนวนมาก

บัญชียาหลักแห่งชาติ (National List of Essential Medicines)

องค์การอนามัยโลกจึงนำหลักการยาจำเป็นมาใช้เป็นครั้งแรกในปี 2520 และนำไปให้ประเทศสมาชิกคัดเลือกรายการยาจำเป็น (essential medicines)

ปัจจุบันประเทศไทยใช้บัญชี
ยาหลักแห่งชาติ พ.ศ.ใด และ
เป็นฉบับที่เท่าไร

บัญชียาหลักแห่งชาติ ของไทย

สำหรับประเทศไทยมีมูลค่าการบริโภคยาภายในประเทศมากกว่า 140,000 ล้านบาทเมื่อ พ.ศ. 2553 โดยค่าใช้จ่ายด้านยานี้สูงกว่าร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

คนไทยและมีบัญชียาจำเป็นแห่งชาติฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2524 ซึ่งได้พัฒนามาเป็นระยะจนถึงบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ฉบับนี้รวม 12 ฉบับ

บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ไปแล้วนั้น ขอเรียนว่า บัดนี้ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 223 ง เรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2558

ปรัชญาและหลักการในการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติ

คณะอนุกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติได้กำหนดปรัชญา หลักการและเกณฑ์ในการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติไว้ เพื่อเป็น เป้าหมายและสร้างความเข้าใจร่วมกันของคณะอนุกรรมการฯ คณะทำงาน ฯลฯ ที่แต่งตั้งโดยคณะอนุกรรมการฯ ผู้ประกอบ วิชาชีพด้านสุขภาพทุกสาขา สถาบันวิชาชีพ หน่วยงานประกัน สุขภาพ สถาบันการศึกษา องค์กรที่เกี่ยวข้อง และสาธารณสุข

เป้าประสงค์ของบัญชียาหลักแห่งชาติข้อ ใดสำคัญที่สุด

- ❧ เพื่อส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ❧ เพื่อสร้างเสริมระบบการใช้ยาอย่างสมเหตุผล
- ❧ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคัดเลือกยาอย่างโปร่งใส
- ❧ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญา

๑: บัญชียาหลักแห่งชาติ มีเป้าประสงค์เพื่อสร้าง
เสริมระบบการใช้ยาอย่างสมเหตุผล

คำอธิบาย

๑ บัญชียาฉบับ 2556 มุ่งสร้าง บัญชียาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกลไกหนึ่งในการส่งเสริมระบบการใช้ยาของประเทศให้สอดคล้องกับหลัก ปรัชญาวิถีชีวิตพอเพียง^[2] โดยให้มีรายการยาที่ มีความจำเป็น ในการ ป้องกันและแก้ไข ปัญหา สุขภาพของคนไทย ด้วยกระบวนการคัดเลือกยาที่ โปร่งใส และการ มีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ยาที่ได้รับการคัดเลือกต้องเป็นยาที่มีประสิทธิภาพจริง สนับสนุนด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ มีประโยชน์มากกว่าความเสี่ยงจากการใช้ยาอย่างชัดเจน มีความคุ้มค่าตามหลักเศรษฐศาสตร์ สาธารณสุขสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและความสามารถในการจ่ายของสังคม โดยจัดให้มีกลไกกลางกำกับสำหรับผู้ป่วยที่มีความจำเป็นจำเพาะให้สามารถเข้าถึงยาได้

คำอธิบาย

❧ บัญชียาหลักแห่งชาติฉบับนี้ มีคุณสมบัติเป็นบัญชียาฯ ยังผล (effective list) เพื่อให้ระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบสวัสดิการอื่นๆ สามารถอ้างอิงเป็นสิทธิประโยชน์ด้านยา (pharmaceutical benefit scheme) โดยเกิดเสถียรภาพและเป็นธรรมในระบบประกันสุขภาพ

การใช้ยาอย่างสมเหตุผล

หมายถึง การใช้ยาโดยมีข้อบ่งชี้ เป็นยาที่มีคุณภาพ **มีประสิทธิภาพ** **ประสิทธิผล**จริง สนับสนุนด้วยหลักฐานที่เชื่อถือได้ ให้ประโยชน์ทางคลินิกเหนือกว่าความเสี่ยงจากการใช้ยาอย่างชัดเจน **มีราคาเหมาะสม** **คุ้มค่าตามหลักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข** ไม่เป็นการใช้ยาอย่างซ้ำซ้อน คำนึงถึงปัญหาเชื้อดื้อยา เป็นการใช้ยาในกรอบบัญชียายังผลอย่างเป็นขั้นตอน

หลักปรัชญาวิถีชีวิตพอเพียง

มี 3 คุณลักษณะ และ 2 เงื่อนไขสำคัญ คือ

- 1) ความพอประมาณ ความพอดี ไม่น้อยหรือมากเกินไป ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- 2) ความมีเหตุผล ทุกการตัดสินใจ ทุกการกระทำ การลงทุน ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ
- 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากทั้งภายในและภายนอก
- 4) มีความรู้ มีความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการนำ ความรู้ วิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการปฏิบัติการ
- 5) มีคุณธรรม มีความตระหนัก มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

คำจำกัดความ

☞ “ยาจำเป็น หรือยาหลัก” มีคำจำกัดความดังนี้ “ยาที่มีความสำคัญ เป็นยาพื้นฐานที่ขาดเสียมิได้ มีความจำเป็นต่อสุขภาพประชาชน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของประเทศ”

☞ ปัจจุบันประเทศไทยใช้บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2556 (NATIONAL LIST OF ESSENTIAL MEDICINES 2013) เป็นรายการยาจำเป็นพื้นฐานที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของประเทศ

คำจำกัดความ

๑ บัญชียาสำหรับโรงพยาบาลและสถานบริการ
สาธารณสุข หมายความว่า รายการยาสำหรับใช้ใน
โรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุข ที่แนบท้าย
ประกาศเรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2556
ประกอบด้วยบัญชีย่อย 5 บัญชี ได้แก่ บัญชี ก บัญชี ข
บัญชี ค บัญชี ง และบัญชี จ

คำจำกัดความ

๑ บัญชียาจากสมุนไพร หมายความว่า รายการยาจากสมุนไพรที่มีการใช้ตามองค์ความรู้ดั้งเดิมและยาพัฒนาจากสมุนไพร ซึ่งมียาสมุนไพรหรือตัวยาในสูตรตำรับ รูปแบบยา ขอบ่งใช้ ความแรง ขนาดและวิธีใช้ตามรายละเอียดในบัญชียาแนบท้ายประกาศบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ ทั้งนี้ยาจากสมุนไพรตามรายการในบัญชีให้ใช้สำหรับโรงพยาบาล สถานบริการสาธารณสุข รวมทั้ง งานสาธารณสุขมูลฐานด้วย

คำจำกัดความ

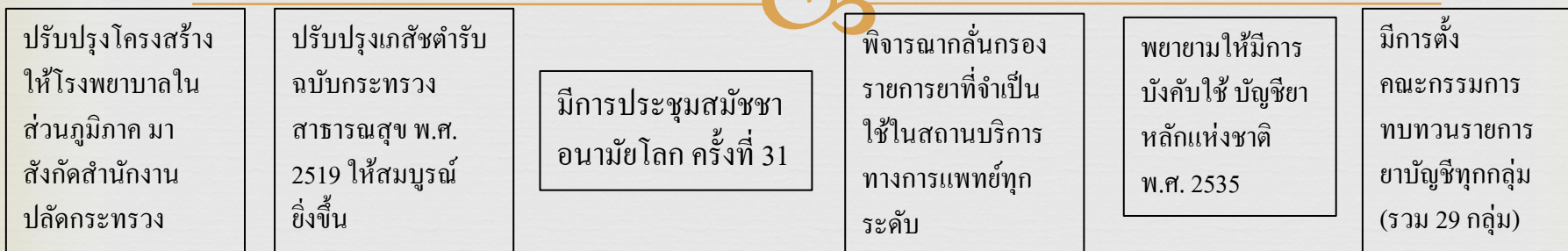
☞ เกสซ์ตำรับโรงพยาบาล หมายความว่า รายการยา
ที่โรงพยาบาลสามารถผลิตขึ้นใช้ภายใน
โรงพยาบาล ตามเกสซ์ตำรับของโรงพยาบาล หรือ
ตามที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประกาศเรื่อง บัญชียา
หลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖

แนวคิดของการจัดทำบัญชียาหลักแห่งชาติ

ยึดหลักการคัดเลือกยาที่มีความจำเป็นในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพของคนไทย ด้วยกระบวนการ คัดเลือกยาที่โปร่งใส อาศัยข้อมูลที่ทันสมัยและ เหมาะสมตามหลักการทางวิทยาศาสตร์และการมีส่วนร่วม จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วิวัฒนาการของบัญชียาหลักแห่งชาติ

2515

2519

2522

2524

2535

2537

โรงพยาบาลภูมิภาค เป็นผู้ประสานงาน และจัดทำ “เก็ชต์ำรับของกระทรวง สาธารณสุข พ.ศ. 2515” เพื่อให้ โรงพยาบาลใน สังกัดกระทรวง สาธารณสุข ให้เป็น แม่แบบในการ คัดเลือกยาไว้ใช้ใน โรงพยาบาลของตน

คำนึงถึงความ ประหยัดในด้าน งบประมาณ และ ความสะดวกใน การบริหารยาของ ผู้ปฏิบัติงาน พยายามหลีกเลี่ยง การใช้ยาที่มี ส่วนประกอบของ ตัวยาหลายชนิด

แนวทางสำหรับการ พัฒนาระบบยา (Pharmaceutical Supply System) จนถึงระดับที่ สามารถจัดหาจำเป็น (Essential drugs) ซึ่งมี คุณภาพให้แก่ประชาชน ได้ทั่วถึงและเพียงพอใน ราคาที่ข่อมเยา กระทรวง สาธารณสุขจึง ได้แต่งตั้ง คณะกรรมการจัดทำบัญชียาหลักแห่งชาติ

ลดภาระค่าใช้จ่าย ด้านสุขภาพของ ประเทศไทยที่เพิ่ม สูงขึ้น จนเป็น ปัญหาที่สำคัญของ ประเทศที่ต้อง ช่วยกันแก้ไขอย่าง รีบด่วน

สามารถช่วยลด ปัญหาการ คัดเลือก การผลิต จัดหา บริหาร จัดการ และระบบ ข้อมูลข่าวสาร ด้านยาได้อย่าง มากตลอดจนลด การใช้จ่ายที่ ฟุ่มเฟือยและไม่ สมเหตุสมผล

มีการเพิ่มเติมตัว ยาใหม่ที่จัดเป็น สารเคมีตัวใหม่ (new chemical entities) ซึ่งต้อง ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะ โรค และ ตัดยาบางรายการ ที่มีอยู่เดิมออก

วิวัฒนาการของบัญชียาหลักแห่งชาติ

ใช้ชื่อตามรายชื่อของ
เกดรัชภัณฑ์สากลที่
ห้ามการใช้สิทธิ
ครอบครอง

มีการเปลี่ยนแปลงและ
พัฒนาในด้านต่าง ๆ
เช่น มีการค้นพบและ
วิจัยพัฒนายาใหม่
เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ปฏิรูประบบบริการ
สุขภาพ เพื่อให้
ประชาชนมี
หลักประกันสุขภาพ

ปรับปรุงบัญชียาหลัก
แห่งชาติเพื่อใช้เป็น
กลไกหนึ่งในการ
ส่งเสริมระบบการใช้ยา
ของประเทศ

ได้รับการปรับปรุง เพิ่มเติม
และแก้ไขเป็นระยะๆ อย่าง
ต่อเนื่องทันเหตุการณ์และ
เผยแพร่อย่างทั่วถึง

2539

ประชาชนทุกระดับ
มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
มีความเสมอภาคเท่า
เทียมกัน อีกทั้งลด
ค่าใช้จ่ายด้านยาลง
จัดทำรายการยาหลัก
เป็น 3 บัญชีเพื่อให้
สอดคล้องกับการ
บริหารยาของสถาน
บริการสาธารณสุข

2542

เพื่อให้รักษาโรคได้
หลากหลายขึ้น มี
ประสิทธิภาพสูงขึ้น
อาการข้างเคียงลดลง
ขณะเดียวกัน
ค่าใช้จ่ายด้านยาเพิ่ม
สูงขึ้นมาก

2544

เกิดพระราชบัญญัติ
หลักประกันสุขภาพ
แห่งชาติ พ.ศ. 2545

2551

สอดคล้องกับหลัก
ปรัชญาวิถีชีวิตพอเพียง
และให้ความมั่นใจว่า
ยาในบัญชียาหลัก
แห่งชาติเป็นยาที่ดี
ปลอดภัย มีคุณภาพ
บัญชียาหลักฯ นี้ ได้มี
การริเริ่มให้มีบัญชียา จ

2556

พิจารณาจากข้อมูลหลักฐานทางวิชาการ
ด้านความปลอดภัย ประสิทธิภาพ
ประสิทธิภาพและมุ่งหวังให้เกิดความเป็น
ธรรมระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยให้
เหมาะสมกับบริบทของระบบสุขภาพ
สังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย
(หน้า 235)

2558

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

- ข้อ 1 ระบบการคัดเลือกยาต้องเป็นไปตามความจำเป็นในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของประเทศไทยเป็นหลัก
- ข้อ 2 ระบบการคัดเลือกต้องแสดงข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ละเอียดพอ เอื้อให้เกิดการใช้ข้อมูลครบถ้วนในการตัดสินใจ มีข้อมูลและเหตุผลชัดเจนทุกขั้นตอน และอธิบายต่อสาธารณชนได้ (explicit information) การตัดสินใจคัดเลือกยาใช้หลักฐานวิชาการเชิงประจักษ์ (evidence-based literature) หรือการให้คะแนนที่มีประสิทธิผลเป็นหลักในการคัดเลือกร่วมกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์/เภสัชศาสตร์/เศรษฐศาสตร์ สาธารณสุขและความเห็นเชิงนโยบายของผู้บริหาร ในหน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง หลักฐานและความเห็นที่ได้รับจากผู้ที่มีส่วนร่วมในสังคมในระหว่างขั้นตอนการคัดเลือกยา

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ข้อ 3 การคัดเลือกและแสดงรายการยา ให้ใช้ชื่อสามัญของยา รูปแบบยา ความแรง ขนาดบรรจุ ยกเว้นในกรณีที่ไม่ระบุจึงใช้ ความแรงและขนาดบรรจุอื่นได้ ทั้งนี้ ให้ระบุเงื่อนไขการสั่งใช้ยา หรือจัดหายาตามความเหมาะสมรวมทั้ง ข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็น ได้แก่ คำเตือน และหมายเหตุ (คำแนะนำ ข้อสังเกต ข้อควรระวัง คำอธิบาย)เว้นแต่ กรณียาชีววัตถุที่มีข้อมูลชัดเจนว่า ตำรับยาชีววัตถุ ที่ต่างกันนั้นมีผลต่อการรักษาให้พิจารณาเป็นรายตำรับ

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ข้อ 4 ต้องคำนึงถึงข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพยา เช่น รูปแบบยา การเก็บรักษา ความคงตัวของยา ขนาดบรรจุวันหมดอายุ เป็นต้น ตลอดจน ข้อมูลอื่นเกี่ยวกับยา เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารยา และการยอมรับในการใช้ยาของผู้ป่วย (compliance) เป็นต้น

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ข้อ 5 ต้องคำนึงถึงข้อมูลเชิงเศรษฐศาสตร์ด้านค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ราคา ความสามารถในการจ่ายทิ้งของระบบประกันสุขภาพต่างๆ สังคมและประชาชน ตลอดจนฐานะเศรษฐกิจของประเทศในกรณีที่คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่ายานี้มีความสำคัญ แต่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถและภาระในการจ่ายทิ้งของระบบประกันสุขภาพต่างๆ สังคมและผู้ป่วย จะต้องจัดให้มีระบบการประเมิน ความคุ้มค่าและผลกระทบทางการเงิน ตามคู่มือการประเมินเทคโนโลยี ด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย ที่คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว โดยมอบหมายให้คณะทำงานด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข เป็นผู้ดำเนินการ และเสนอผลการพิจารณาต่อคณะอนุกรรมการประกอบการตัดสินใจคัดเลือกยา

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ข้อ 6 ในกรณีที่ยามีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์การพิจารณา แต่ไม่มีการขึ้นทะเบียนตำรับยา หรือไม่มีจำหน่ายในประเทศ ให้กำหนดรายการยาดังกล่าวเป็นยากำพร้า 3 ในบัญชียาหลักแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการแก้ปัญหาการเข้าถึงยาดังกล่าวต่อไป

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ข้อ 7 กรณียาที่อยู่ระหว่างการติดตามความปลอดภัย (Safety Monitoring Program: SMP) และ ข้อบ่งใช้ของยาที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในเอกสารกำกับยา (off-label indication) ให้ดำเนินการคัดเลือกตาม เกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

๗ ข้อ 7.1 ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติต้องมีใช้ยาที่อยู่ระหว่างการติดตามความปลอดภัย (Safety Monitoring Program: SMP) เว้นแต่ ก) เป็นยาในบัญชี จ (1) ซึ่งมีระบบกำกับดูแลที่เข้มงวดกว่าระบบ SMP ข) เป็นยาบางรายการที่สามารถช่วยเพิ่มการแข่งขัน หรือลดการผูกขาด หรือทำให้ราคายาหรือค่าใช้จ่ายในการรักษาลดลงอย่างชัดเจน หรือช่วยเพิ่มกรอบรายการยาในข้อบ่งใช้ที่พิจารณา ให้สามารถครอบคลุมยาที่มีประสิทธิภาพดีกว่าอย่างชัดเจน หรือเป็นยาจำเป็นต้องใช้เนื่องจากไม่มีวิธีการ รักษาอื่นทดแทนได้ โดยยานั้นต้องมีประโยชน์เหนือความเสี่ยงอย่างชัดเจน

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

- ๙ ข้อ 7.2 เนื่องจากการใช้ยาในข้อบ่งใช้ที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในเอกสารกำกับยา (off-label indication) นั้นมีความจำเป็นในบางกรณี และเป็นการคุ้มครองผู้ป่วยให้สามารถเข้าถึงบริการได้และเป็นมาตรฐานให้ผู้ประกอบวิชาชีพในการให้บริการได้ ให้ดำเนินการคัดเลือกตามเกณฑ์ดังนี้
- ๙ ก) ขอความร่วมมือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาพิจารณาประสานกับผู้ประกอบ
- ๙ การเพื่อให้มาขึ้นทะเบียนข้อบ่งใช้ใหม่เพิ่มเติมให้เรียบร้อย
- ๙ ข) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามข้อ ก หรืออยู่ระหว่างดำเนินการ คณะอนุกรรมการ พัฒนابัญชียาหลักแห่งชาติกำหนดเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ในการพิจารณาข้อบ่งใช้ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน
- ๙ โดยต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ต่อไปนี้ทุกข้อ
- ๙ 1) มีหลักฐานสนับสนุนประโยชน์ของยาในข้อบ่งใช้ดังกล่าวอย่างชัดเจน
- ๙ 2) เป็นข้อบ่งใช้ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลแต่ไม่ได้ยื่นจดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งคณะอนุกรรมการ พัฒนابัญชียาหลักแห่งชาติให้ความเห็นชอบ ขอความร่วมมือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการติดตามข้อมูลในการใช้ยาเป็นพิเศษ

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ข้อ 8 ควรเป็นยาเดี่ยว หากจำเป็นต้องเป็นยาผสมจะต้องมีข้อมูลที่เชื่อถือได้ที่แสดงว่ายาผสมมีข้อดีกว่าหรือเท่าเทียมกับยาเดี่ยวในด้านความปลอดภัย ประสิทธิภาพและค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยาผสมจะต้องมีข้อดีกว่ายาเดี่ยวในประเด็นของ compliance และ/หรือ การชะลอหรือป้องกันการดื้อยาของเชื้อก่อโรค

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ข้อ 9 หากเป็นยาที่มีหลายข้อบ่งใช้ แต่มีความเหมาะสมที่จะใช้เพียงบางข้อบ่งใช้ ให้ระบุข้อบ่งใช้และเงื่อนไขการสั่งใช้ยาเพื่อให้การใช้ยาดังกล่าวเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม เงื่อนไขการสั่งใช้ต้องมีความชัดเจน เอื้อต่อการใช้ยาเป็นขั้นตอน ตามระบบบัญชีย่อย ซึ่งแบ่งเป็นบัญชีย่อย ก ข ค ง และ จ

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

๑ บัญชี ก หมายถึง รายการยาสำหรับสถานพยาบาลทุกระดับ เป็นรายการยามาตรฐานที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย มีหลักฐานชัดเจนที่สนับสนุนการใช้ มีประสพการณ์การใช้ในประเทศไทยอย่างพอเพียง และเป็นยาที่ควรได้รับการเลือกใช้เป็นอันดับแรกตามข้อบ่งใช้ของยานั้น

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

๑ บัญชี ข หมายถึง รายการยาที่ใช้สำหรับข้อบ่งใช้ หรือ โรคบางชนิดที่ใช้ยาในบัญชีก ไม่ได้ หรือไม่ได้ผลหรือใช้เป็นยาแทนยาในบัญชีก ตามความจำเป็น

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

๑ บัญชี ค หมายถึง รายการยาที่ต้องใช้ในโรคเฉพาะทางโดยผู้ชำนาญ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการของสถานพยาบาลนั้นๆ โดยมีมาตรการกำกับการใช้ ซึ่งสถานพยาบาลที่ใช้จะต้องมีความพร้อม ตั้งแต่การวินิจฉัยจนถึงการติดตามผลการรักษา เนื่องจากยากลุ่มนี้ เป็น ยาที่หากใช้ไม่ถูกต้อง อาจเกิดพิษ หรือเป็น อันตรายต่อผู้ป่วยหรือเป็นสาเหตุให้เกิดเชื้อดื้อยาได้ง่าย หรือเป็นยาที่มีแนวโน้มในการใช้ไม่ตรงตามข้อบ่งชี้หรือไม่คุ้มค่าหรือ NATIONAL LIST OF ESSENTIAL MEDICINES 2013 บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ มีการนำไปใช้ในทางที่ผิด หรือมีหลักฐานสนับสนุนการใช้ที่จำกัด หรือมีประสิทธิผลการใช้ในประเทศไทยอย่างจำกัดหรือมีราคาแพงกว่ายาอื่นในกลุ่มเดียวกัน

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

❧ บัญชี ง หมายถึง รายการยาที่มีหลายข้อบ่งใช้ แต่มีความเหมาะสมที่จะใช้เพียงบางข้อบ่งใช้ หรือมีแนวโน้มจะมีการสั่งใช้ยาไม่ถูกต้อง หรือ เป็นรายการยาที่มีราคาแพง จึงเป็นกลุ่มยาที่มีความจำเป็นต้องมีการระบุข้อบ่งใช้และเงื่อนไขการสั่งใช้ยา การใช้บัญชียาหลักแห่งชาติไปอ้างอิงในการเบิกจ่ายควรนำข้อบ่งใช้และเงื่อนไขการสั่งใช้ไปประกอบในการพิจารณาอนุมัติการเบิกจ่ายจึงจะก่อประโยชน์สูงสุด

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

- ❧ บัญชี จ(1) หมายถึง รายการยาสำหรับโครงการพิเศษของกระทรวง ทบวง กรม หรือ หน่วยงานของรัฐ
- ❧ ที่มีการกำหนดวิธีการใช้และการติดตามประเมินการใช้จ่ายตามโครงการ โดยมีหน่วยงานนั้น รับผิดชอบ และมีการรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะอนุกรรมการฯ เป็นระยะตามความเหมาะสม เพื่อพิจารณาจัดเข้าประเภทของยา(ก ข ค ง) ในบัญชียาหลักต่อไปเมื่อมีข้อมูลเพียงพอ
- ❧ บัญชี จ(2) หมายถึง รายการยาสำหรับผู้ป่วยที่มีความจำเป็น เฉพาะ4 ให้เข้าถึงยาได้อย่างสมเหตุสมผลและคุ้มค่า ซึ่งมีการจัดกลไกกลางเป็นพิเศษในกำกับการใช้ยาภายใต้ความรับผิดชอบร่วมกันของระบบประกันสุขภาพ ซึ่งดูแลโดย กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ยาสามัญประจำบ้าน

เป็นชื่อเรียกของกลุ่มยาทั้งแผนปัจจุบันและแผนโบราณที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้เป็นยาสามัญประจำบ้าน ที่สามารถให้ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็น แพทย์หรือผู้มีหน้าที่ดำเนินการทางการแพทย์ สามารถใช้ได้โดยไม่มีความอันตรายและเป็นการรักษาตนเองเบื้องต้น ใช้รักษาอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่มีอาการรุนแรง โดยผู้ป่วยหรือประชาชนสามารถใช้รักษาได้ด้วยตนเอง เช่น ไอ ปวดศีรษะ ใช้น้ำร้อนลวก ท้องอืด ท้องเฟ้อ ภูมิแพ้ เป็นต้น สามารถหาซื้อได้ทั่วไปโดยไม่ต้องมีใบสั่งแพทย์ได้แก่

กลุ่มยาบรรเทาปวดลดไข้[แก้]

ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้ พาราเซตามอล ขนาด 500 มก. และขนาด 325 มก. ยาน้ำ บรรเทาปวด ลดไข้ พาราเซตามอล แผ่น เจลติดหน้าผากลด ไข้

กลุ่มยาแก้แพ้ ลดน้ำมูก[แก้]

ยาแก้แพ้ลดน้ำมูก คลอร์เฟนิรามีน

กลุ่มยาแก้ไอ ขับเสมหะ[แก้]

ยาน้ำแก้ไอ ขับเสมหะสำหรับเด็ก
ยาแก้ไอน้ำดำไม่มากกว่า 60 ซีซี

กลุ่มยาคุมหรือยาทาแก๊วงเวียน หน้ามืด

คัดจมูก[แก้]

ยาคุมแก๊วงเวียน เหล้าแอมโมเนียหอม
ยาคุมแก๊วงเวียน แก๊คัดจมูก ยาทาระเหย
บรรเทาอาการคัดจมูกชนิดขี้ผึ้ง

กลุ่มยาแก้เมารถ เมาเรือ[แก้]

ยาแก้เมารถ เมาเรือ โดเมนไฮคริเนท

กลุ่มยาสำหรับ โรคปาก และลำคอ[แก้]

☞ ยากวาดคอ ยารักษาดีนเป็นฝ้า เยนเซี่ยนไว
โอเลต ยาแก้ปวดฟัน

☞ ยาคุมบรรเทาอาการระคายคอ

กลุ่มยาแก้ปวดท้อง ท้องอืด ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ[แก้]

ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ยาธาตุน้ำแดง ยาเม็ดแก้
ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซดาเม็ดแข็ง ยาขับลม ยาน้ำแก้
ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซเดียมไบคาร์บอเนต ยาธาตุน้ำ
แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ทิงเจอร์มหาหิงค์ ยาเม็ดลดกรด
อะลูมินา - แมกนีเซียม ยาน้ำลดกรดอะลูมินา-
แมกนีเซียม

กลุ่มยาแก้ท้องเสีย[แก้]

ยาแก้ท้องเสีย ผงน้ำตาล

เกลือแร่

กลุ่มยาระบาย[แก้]

- ☞ ยาระบายกลีเซอริน ชนิดเหน็บทวารหนัก
สำหรับเด็ก ยาระบายกลีเซอริน ชนิดเหน็บทวาร
สำหรับผู้ใหญ่ ยาระบายแมกนีเซีย
- ☞ ยาระบายมะขามแขก ยาระบาย โซเดียมคอลลอยด์ ชนิดสวนทวาร

กลุ่มยาถ่ายพยาธิลำไส้[แก้]

ยาถ่ายพยาธิตัวกลม มีเบนดาโซล ใช้
ถ่ายพยาธิตัวกลม ได้แก้ พยาธิเส้นด้าย
พยาธิปากขอ พยาธิไส้เดือน พยาธิเข็ม
หมุด และพยาธิแส้ม้า

☞ กลุ่ม ยาบรรเทา ยาหม่องชนิดทา

☞ กลุ่ม ยาสำหรับ โรคตา[แก้]

☞ ยาหยอดตา ซัลฟาเซตาไมด์ ยาล้างตา

กลุ่มยาสำหรับโรคผิวหนัง[แก้]

ยารักษาหิดเหา เบนซิล เบน โซเอต ยารักษาหิด ขี้ผึ้ง
กำมะถัน

ยารักษากลากเกลื้อน น้ำกัดเท้า ยารักษาโรคผิวหนัง
เรื้อรัง

ยาทาแก้ผดผื่นคัน คาลาไมน์ ยารักษาเกลื้อน
โซเดียมไทโอซัลเฟต

กลุ่มยารักษาแผลติดเชื้อไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

[แก้]

ยารักษาแผลน้ำร้อนลวกฟีนอล
ยารักษาแผลติดเชื้อซิลเวอร์ ซัลฟา
ไดอะซีน กริม

กลุ่มยาใส่แผล ยาล้างแผล[แก้]

☞ ยาใส่แผล ทิงเจอร์ ไอ โอดีน ยาใส่แผล ทิงเจอร์ ไทเมอโรซอล

☞ ยาใส่แผล โพวิโดน ไอ โอดีน ยาไอโซโบรฟีลแอลกอฮอล์

☞ ยาเอทิล แอลกอฮอล์ น้ำเกลือล้างแผล (ยาใช้ภายนอก)

กลุ่มยาบำรุงร่างกาย[แก้]

ยาเม็ดวิตามินบีรวม ยาเม็ดวิตามินซี
ยาเม็ดบำรุงโลหิต เฟอรัส ซัลเฟต ยา
เม็ดวิตามินรวม ยาน้ำมันตับปลา ชนิด
แคปซูล ยาน้ำมันตับปลาชนิดน้ำ

สรุป

❧ บัญชียาหลักแห่งชาติมีการพัฒนาจากหลักการเดิมขององค์การอนามัยโลก ที่บรรจุเฉพาะยาจำเป็นพื้นฐานที่ขาดเสียมิได้ต่อสุขภาพของประชาชน และการแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศ (minimum list) มาเป็นบัญชียาหลักแห่งชาติที่รับรองการนำไปใช้อ้างอิงในการจัดชุดสิทธิประโยชน์ด้านยาของประชาชน ส่งผลให้บัญชียาครอบคลุมรายการยาที่กว้างขวางมากขึ้น มีความครอบคลุมโรคสาเหตุของโรคและการรักษาสุขภาพของคนไทย ในระดับจำเป็นขาดไม่ได้ แต่ประหยัดและคุ้มค่า มีการปรับปรุงเป็นระยะเพื่อให้เป็นบัญชียาที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน

ยาสามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน ใน
กลุ่มยาแก้ปวดท้อง ท้องอืด ท้องขึ้น
ท้องเพื่อ คือยาอะไร

ปริมาณฝิ่นที่เป็นยาเสพติดให้โทษในยาแก้
ไอน้ำดำ (Brown Mixture)
ปริมาณเท่าใดจึงจัดเป็นยาสามัญประจำบ้าน
แผนปัจจุบันที่มีความปลอดภัย

ยาที่มีจำหน่ายในท้องตลาดต่อไปนี้ ยาใดไม่ใช่ยาสามัญ
ประจำบ้าน

❧ ยาลดไข้ Tylenol

❧ Zema lotion (ซีม่าโลชั่น)

❧ ยาบรรเทาอาการหวัดทิฟฟี่ (Tiffy), ดีคอลเจน (Decolgen)

❧ Cod Liver Oil Scott Emulsion (น้ำมันตับปลา
ก๊อต) ขนาด 240 ซีซี

บทที่ 18

ยาสามัญประจำบ้านและยาสมุนไพร

(Household medicine and Herbal drugs)

สมุนไพร

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง พืชที่ใช้ ทำเป็นเครื่องยาสมุนไพรกำเนิดมาจากธรรมชาติและมีความหมายต่อชีวิตมนุษย์โดยเฉพาะ ในทางสุขภาพ อันหมายถึงทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการรักษาโรค ความหมายของยาสมุนไพรในพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ได้ระบุว่า ยาสมุนไพร หมายถึง ยาที่ได้จากพฤกษชาติสัตว์หรือแร่ธาตุ ซึ่งมีได้ผสมปรุงหรือแปรสภาพ เช่น พืชก็ยังเป็นส่วนของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ฯลฯ ซึ่งมีได้ผ่านขั้นตอนการแปรรูปใด ๆ แต่ในทางการค้าสมุนไพรมักจะถูกคัดแปลงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถูกหั่นให้เป็นชิ้นเล็กลง บดเป็นผง ละเอียด หรืออัดเป็นแท่งแต่ในความรู้สึกของคนทั่วไปเมื่อกกล่าวถึงสมุนไพร มักนึกถึงเฉพาะต้นไม้ที่นำมาใช้เป็นยาเท่านั้น

พืชสมุนไพร หรือวัตถุธาตุนี้ หรือตัวยา สมุนไพรนี้ แบ่งออกเป็น 5 ประการ ดังนี้

- 1. รูป ได้แก่ ใบไม้ ดอกไม้ เปลือกไม้ แก่นไม้ กระจับปี่ไม้ รากไม้ เมล็ด
- 2. สี มองแล้วเห็นว่าเป็นสีเขียวใบไม้ สีเหลือง สีแดง สีส้ม สีม่วง สีนํ้าตาล สีดำ
- 3. กลิ่น ให้อู่วามรกลิ่น หอม เหม็น หรือกลิ่นอย่างไร
- 4. รส ให้อู่วามมีรสอย่างไร รสจืด รสฝาด รสขม รสเค็ม รสหวาน รสเปรี้ยว รสเย็น
- 5. ชื่อ ต้องรู้ว่าชื่ออะไรในพืชสมุนไพรนั้น ๆ ให้อู่วาม จึงเป็นอย่างไร ข่า เป็นอย่างไร ใบขี้เหล็กเป็นอย่างไร

ประเภทของยาเภสัชวัตถุ

ในพระราชบัญญัติยาฉบับที่ 3 ปีพุทธศักราช 2522
ได้แบ่งยาที่ได้จากเภสัชวัตถุนี้ไว้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ยาแผนโบราณ

หมายถึง ยาที่ใช้ในการประกอบโรคศิลปะแผนโบราณหรือในการบำบัดโรคของสัตว์ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในตำรายาแผนโบราณที่รัฐมนตรีประกาศ หรือยาที่รัฐมนตรีประกาศให้เป็นยาแผนโบราณ หรือได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนตำรับยาเป็นยาแผนโบราณ

2.ยาสมุนไพรมะ

หมายถึงยาที่ได้จากพืชสัตว์แร่ธาตุที่ยังมิได้ผสมปรุงหรือแปรสภาพ สมุนไพรมะนอกจากจะใช้เป็นยาแล้ว ยังใช้ประโยชน์เป็นอาหาร ใช้เตรียม เป็นเครื่องคั้น ใช้เป็นอาหารเสริม เป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอาง ใช้ แต่งกลิ่น แต่งสีอาหารและยา ตลอดจนใช้เป็นยาฆ่าแมลงอีกด้วย ในทาง ตรงกันข้าม มีสมุนไพรมะจำนวนมากไม่น้อยที่มีพิษ ถ้าใช้ไม่ถูกวิธีหรือใช้เกิน ขนาคจะมีพิษถึงตายได้ ดังนั้นการใช้สมุนไพรมะจึงควรใช้ด้วยความ ระมัดระวังและใช้อย่างถูกต้อง ปัจจุบันมีการตื่นตัวในการนำสมุนไพรมะ มา ใช้พัฒนาประเทศมากขึ้น

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

๑. ยาแผนปัจจุบัน หมายถึง ยาที่มุ่งหมาย
สำหรับใช้ในการประกอบวิชาชีพเวช
กรรม การประกอบโรคศิลปะแผน
ปัจจุบัน หรือการบำบัดโรคสัตว์

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

๓2. ยาแผนโบราณ หมายถึง ยาที่มุ่งหมาย
สำหรับการใช้ในการประกอบโรคศิลปะแผน
โบราณ หรือการบำบัดโรคสัตว์ ซึ่งอยู่ในตำรา
ยาแผนโบราณที่รัฐมนตรีประกาศ หรือยาที่
ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนตำรับยาเป็นแผน
โบราณ

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

๓. ยาอันตราย หมายถึง ยาแผนปัจจุบัน
หรือยาแผนโบราณที่รัฐมนตรีประกาศเป็นยา
อันตราย ซึ่งทั้งหมดมีอยู่ 68 รายการ

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

๖5. ยาใช้ภายนอก หมายถึง ยาแผนปัจจุบัน
หรือยาแผนโบราณที่มุ่งหมายสำหรับใช้
ภายนอก แต่ไม่รวมถึงยาใช้เฉพาะที่

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

๖. ยาใช้เฉพาะที่ หมายถึง ยาแผนโบราณที่มุ่งหมายใช้เฉพาะที่กับหู ตา จมูก ทวารหนัก ช่องคลอด หรือปัสสาวะ

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

๗7. ยาสามัญประจำบ้าน หมายถึง ยาแผนปัจจุบันหรือยาแผนโบราณที่รัฐมนตรีประกาศเป็นยาสามัญประจำบ้าน

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

๘. ยาสมุนไพร หมายถึง ยาที่ได้จาก
พฤษกษชาติ สัตว์ หรือแร่ ซึ่งไม่ได้ผสม ปรุง
หรือแปรสภาพ

การแบ่งตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งแบ่ง เป็น 9 ประเภทคือ

- 9. ยาบรรจุเสร็จ หมายถึง ยาแผนปัจจุบันหรือยาแผนโบราณที่ได้ผลิตขึ้นเสร็จในรูปต่างๆ ทางเภสัชกรรม และบรรจุในภาชนะหรือหีบห่อที่ปิดหรือผนึกไว้ และมีฉลากครบถ้วนตามพระราชบัญญัติยา
- ในบทที่ 2 นี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้านและยาสมุนไพรเท่านั้น

ยาสามัญประจำบ้าน

(Household medicine / Household Remedy)

หมายถึง ยาแผนปัจจุบันหรือยาแผนโบราณที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศให้เป็นยาสามัญประจำบ้าน โดยมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนได้ใช้ยาเหล่านี้รักษาอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยๆ และไม่มีอาการรุนแรง เช่น ไอ ปวดศีรษะ ไข้ น้ำร้อนลวก ท้องอืด ท้องเฟ้อ ภูมิแพ้ เป็นต้น ยาสามัญประจำบ้าน เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ยาตำราหลวง เป็นยาที่สามารถหาซื้อได้ มีจำหน่ายตามร้านขายยาทั่วไป ส่วนใหญ่จะมีราคาถูก สามารถซื้อได้โดยไม่ต้องมีใบสั่งแพทย์

ยาสามัญประจำบ้าน

จัดว่าเป็นยาที่มีความปลอดภัยอย่างสูง หากประชาชนใช้ยาได้อย่างถูกต้อง ก็จะไม่มียันตรายเกิดขึ้น ประกอบกับยาดังกล่าวมีราคาย่อมเยา ประชาชนสามารถหาซื้อได้ทั่วไปตามร้านขายยา ศูนย์การค้า Ầยขายของชำ ร้านกาแฟ ปั้มน้ำมัน ป้ายรถเมล์ ตลอดจนหาบเร่ แผงลอย มีขายทั้งในเมืองและตามชนบท ทั้งนี้ก็เพราะกระทรวงสาธารณสุขมีความต้องการให้ยาสามัญประจำบ้าน ได้กระจายไปถึงประชาชนทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนดูแลตนเองได้อย่างทั่วถึง จึงไม่บังคับให้ต้องขายยาสามัญประจำบ้านในร้านขายยาเหมือนยาอื่นๆ ยาสามัญประจำบ้านมีทั้งหมด 53 ชนิด นำมาใช้กับโรคหรืออาการของโรคได้ 16 กลุ่ม

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยา สามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน

1. ยาเม็ดลดกรดอะลูมินา-แมกนีเซียม
2. ยาน้ำลดกรด
3. ยาเม็ดแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซดาไมนัส
4. ยาขับลม
5. ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ยาธาตุน้ำแดง
6. ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซเดียมไบคาร์บอเนต
7. ยาแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ ทิงเจอร์มหาหิงคุ์
8. ยาแก้ท้องเสีย ผงน้ำตาลเกลือแร่
9. ยาระบายกลีเซอรินชนิดเหน็บทวารสำหรับเด็ก
10. ยาระบายกลีเซอรินชนิดเหน็บทวารสำหรับผู้ใหญ่

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยา สามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน

- ๑๑. ยาระบายแมกนีเซียม
- ๑๒. ยาระบายมะขามแขก
- ๑๓. ยาระบายโซเดียมคลอไรด์ ชนิดสวนทวาร
- ๑๔. ยาถ่ายพยาธิตัวกลม ชนิดสวนทวาร
- ๑๕. ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้แอสไพริน
- ๑๖. ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้พาราเซตามอล 500 mg
- ๑๗. ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้พาราเซตามอล 325 mg
- ๑๘. ยาน้ำบรรเทาปวด ลดไข้พาราเซตามอล
- ๑๙. พลาสเตอร์บรรเทาปวด
- ๒๐. ยาเม็ดแก้แพ้ ลดน้ำมูก คลอร์เฟนิรามีน

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยา สามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน

- ๒๑. ยาน้ำแก้ไอ ขับเสมหะ สำหรับเด็ก
- ๒๒. ยาแก้ไอน้ำดำ
- ๒๓. ยาดมแก้วิงเวียน แก้คัดจมูก
- ๒๔. ยาดมแก้วิงเวียน เหล้าแอมโมเนียหอม
- ๒๕. ยาทาระเหย บรรเทาอาการคัดจมูกชนิดชี้ผึ้ง
- ๒๖. ยาเม็ดแก้เมารถ เมารถเรือ ไตเมนไฮดริเนต
- ๒๗. ยาหยอดตา ซัลฟาเซตาไมด์
- ๒๘. ยาล้างตา
- ๒๙. ยากวาดคอ
- ๓๐. ยารักษาเส้นเป็นฝ้า เอนเซียนไวโอเล็ต

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยา สามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน

- ๓ 31. ยาแก้ปวดฟัน
- ๓ 32. ยาอมบรรเทาอาการระคายคอ
- ๓ 33. ยาใส่แผล ทิงเจอร์ไอโอดีน
- ๓ 34. ยาใส่แผล ทิงเจอร์ไทเมอโรซอล
- ๓ 35. ยาใส่แผล โพรโดน-ไอโอดีน
- ๓ 36. ยาไอโซโพรพิล แอลกอฮอล์
- ๓ 37. ยาเอทิล แอลกอฮอล์
- ๓ 38. น้ำเกลือล้างแผล
- ๓ 39. ยารักษาแผลน้ำร้อนลวก ฟีนอล
- ๓ 40. ยารักษาแผลติดเชื้อ วิลเวอร์ซัลฟาไดอะซีน ครีม

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยา สามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน

- ๔ 41. ยาหม่องชนิดขี้ผึ้ง
- ๔ 42. ยารักษาหิดเทา เบนซิล เบนโซเอต
- ๔ 43. ยารักษาหิด ขี้ผึ้งกำมะถัน
- ๔ 44. ยารักษากลากเกลื้อน น้ำกัดเท้า
- ๔ 45. ยารักษาโรคผิวหนังเรื้อรัง
- ๔ 46. ยาทาแก้ผดผื่นคัน คาลาไมน์
- ๔ 47. ยารักษาเกลื้อน โซเดียม ไทโอซัลเฟต
- ๔ 48. ยาเม็ดวิตามินบีรวม
- ๔ 49. ยาเม็ดวิตามินซี
- ๔ 50. ยาเม็ดบำรุงโลหิต เฟอรัสซัลเฟต

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยา สามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน

---

๕1. ยาเม็ดวิตามินรวม

๕2. น้ำมันตับปลาชนิดแคปซูล

๕3. น้ำมันตับปลาชนิดน้ำ

จัดแบ่งตาม โรคหรืออาการของโรคได้ 16 กลุ่ม และยาสามัญประจำบ้านทั้ง 53 ชนิด

กลุ่มที่ 1 ยาแก้ปวดท้อง ท้องอืด ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ยาสามัญ
ประจำบ้านในกลุ่มนี้มี 7 ชนิด คือ ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ
ยารักษาแน่นแดง ยาเม็ดแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซดาไมนัลยาขับ
ลม ยาน้ำแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซเดียมไบคาร์บอเนต ยาธา
แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ทิงเจอร์มหาหิงค์ ยาเม็ดลดกรดอะลูมิ
นา – แมกนีเซียม ยาน้ำลดกรดอะลูมินา-แมกนีเซียม

จัดแบ่งตาม โรคหรืออาการของโรคได้ 16 กลุ่ม และยาสามัญประจำบ้านทั้ง 53 ชนิด

กลุ่มที่ 2 ยาแก้ท้องเสีย คือ ผงน้ำตาลเกลือแร่

กลุ่มที่ 3 ยาระบาย ได้แก่ ยาระบายกลีเซอริน ชนิดเหน็บทวารหนักสำหรับเด็ก ยาระบาย กลีเซอริน ชนิดเหน็บทวารสำหรับผู้ใหญ่ ยาระบายแมกนีเซีย ยาระบายมะขามแขก และยาระบาย โซเดียมคอลลอยด์ ชนิดสวนทวาร

จัดแบ่งตาม โรคหรืออาการของโรคได้ 16
กลุ่ม และยาสามัญประจำบ้านทั้ง 53 ชนิด

🌀 กลุ่มที่ 4 ยาถ่ายพยาธิลำไส้ ยาสามัญประจำบ้าน
ในกลุ่มนี้ คือ ยาถ่ายพยาธิตัวกลม มีเบนดาโซล ใช้
ถ่ายพยาธิตัวกลม ได้แก่ พยาธิเส้นด้าย พยาธิปากขอ
พยาธิไส้เดือน พยาธิเข็มหมุด และพยาธิแส้ม้า

🌀 กลุ่มที่ 5 ยาบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ แผลง
กัดต่อย ได้แก่ ยาหม่องชนิดขี้ผึ้ง

จัดแบ่งตาม โรคหรืออาการของโรคได้ 16 กลุ่ม และยาสามัญประจำบ้านทั้ง 53 ชนิด

❧ กลุ่มที่ 6 ยาบรรเทาปวดลดไข้ ได้แก่ ยาเม็ดบรรเทาปวดลดไข้ แอสไพริน ยาเม็ดบรรเทาปวดลดไข้ พาราเซตามอล ขนาด 500 มก. และขนาด 325 มก. และยาน้ำ บรรเทาปวดลดไข้

❧ พาราเซตามอล และพลาสเตอร์บรรเทาปวด

❧ กลุ่มที่ 7 ยาแก้แพ้ ลดน้ำมูก ได้แก่ ยาเม็ดแก้แพ้ลดน้ำมูก คลอร์เฟนิรามีน

จัดแบ่งตาม โรคหรืออาการของโรคได้ 16 กลุ่ม และยาสามัญประจำบ้านทั้ง 53 ชนิด

☞ กลุ่มที่ 8 ยาแก้ไอ ขับเสมหะ ได้แก่ ยาน้ำแก้ไอ ขับ
เสมหะสำหรับเด็ก และยาแก้ไอน้ำดำ

☞ กลุ่มที่ 10 ยาแก้เมารถ เมาเรือ ได้แก่ ยาแก้เมารถ เมา
เรือ ไตเมนไฮดริเนต

☞ กลุ่มที่ 11 ยาสำหรับโรคปาก และลำคอ ได้แก่ . ยาก
วาดคอ ยารักษาลิ้นเป็นฝ้า เยนเซียนไวโอเล็ต ยาแก้ปวด
ฟัน และยาดมบรรเทาอาการระคายคอ

จัดแบ่งตาม โรคหรืออาการของโรคได้ 16 กลุ่ม และยาสามัญประจำบ้านทั้ง 53 ชนิด

กลุ่มที่ 12 ยาสำหรับโรคตา ได้แก่ ยาหยอดตา ซัลฟาเซตาไมด์ และยาล้างตา

กลุ่มที่ 13 ยาใส่แผล ยาล้างแผล ได้แก่ ยาใส่แผล ทิงเจอร์ไอโอดีน ยาใส่แผล ทิงเจอร์ไทเมอรอซอล ยาใส่แผลโพวิโดน ไอโอดีน ยาไอโซโบรฟิล แอลกอฮอล์ ยาเอทิลแอลกอฮอล์ และน้ำเกลือล้างแผล

กลุ่มที่ 14 ยารักษาแผลติดเชื้อไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ได้แก่ ยารักษาแผลน้ำร้อนลวกฟีนอล และยารักษาแผลติดเชื้อซิลเวอร์ ซัลฟาไดอะซีน กริม

จัดแบ่งตาม โรคหรืออาการของโรคได้ 16 กลุ่ม และยาสามัญประจำบ้านทั้ง 53 ชนิด

กลุ่มที่ 15 ยาบำรุงร่างกาย ได้แก่ ยาเม็ดวิตามินบีรวม ยาเม็ดวิตามินซี ยาเม็ดบำรุงโลหิต เฟอรัส ซัลเฟต ยาเม็ดวิตามินรวม ยาน้ำมันตับปลา ชนิดแคปซูล และยาน้ำมันตับปลาชนิดน้ำ

กลุ่มที่ 16 ยาสำหรับโรคผิวหนัง ได้แก่ ยารักษาหิดเหา เบนซิล เบนโซเอต ยารักษาหิด ขี้ผึ้งกำมะถัน ยารักษากลากเกลื้อน น้ำกัดเท้า ยารักษาโรคผิวหนังเรื้อรัง ยาทาแก้ผดผื่นคัน คาลาไมน์ และ ยารักษาเกลื้อน โขเดียมไทโอซัลเฟต

การใช้ยาสามัญประจำบ้านให้ปลอดภัยมี

หลักใหญ่ 3 ประการคือ

---

1. อ่านฉลากและเอกสารกำกับยาก่อนใช้ยา
2. ใช้ยาให้ถูกต้อง - ถูกโรค ถูกคน ถูกทาง
ถูกวิธี ถูกขนาด ถูกเวลา ถูกจำนวนครั้ง
3. หลีกเลี่ยงการใช้ยาในทางที่ผิด

การเก็บรักษายา

๑1. แยกเก็บยาสำหรับรับประทาน และยาใช้ภายนอก
๑2. ยาที่เก็บต้องมีฉลากถูกต้อง ไม่เลอะเลือน
๑3. เก็บยาไว้ในตู้ให้พ้นมือเด็ก
๑4. ควรเก็บยาไว้ในที่แสงแดดส่องไม่ถึง ห่างไกลจากความร้อนชื้น
ตลอดจนเปลวไฟ
๑5. อย่าเก็บยาฆ่าแมลง ยาเบื่อหนู หรือสารพิษอื่น ๆ ไว้ในตู้ยา
เพราะอาจมีใครหยิบผิด ทำให้เกิดอันตรายร้ายแรงขึ้น

ผู้ใดประกอบกิจการสถานพยาบาล หรือดำเนินการ
สถานพยาบาล โดยไม่ได้รับอนุญาต มีความผิด

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหก
หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บุคคลใดจะทำการประกอบโรคศิลปะ ในขณะที่ ที่ยังไม่มีใบอนุญาต ได้หรือไม่

❧ ได้ หากบุคคลนั้นปฏิบัติงานในสถานพยาบาลตาม
กฎหมาย

❧ ได้ หากเป็นการช่วยเหลือตามธรรมเนียมจรรยา โดยมิได้รับ
ประโยชน์ตอบแทน

❧ ได้ หากบุคคลนั้นเป็นนักศึกษาอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้
ประกอบโรคศิลปะผู้ให้การศึกษาอบรม

ผลิตภัณฑ์ใดที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

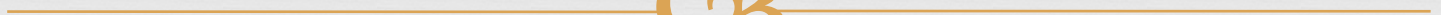
เครื่องมือแพทย์ , เครื่องสำอาง

ข้อใดเป็นความแตกต่างระหว่าง การแพทย์แผน ตะวันออกกับการแพทย์แผนตะวันตก

- การแพทย์แผนตะวันออก มุ่งเน้นไปที่การปรับสมดุลของธาตุ
- แพทย์แผนตะวันออกมีวิธีการศึกษาแบบวิเคราะห์ (analytic)
- การแพทย์แผนตะวันตกวิธีการแก้ปัญหาแบบองค์รวม (holistic)
- การแพทย์แผนตะวันตกเชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดเสียสมดุลสาร
บริสุทธิ์

บัญชี ก หมายถึง

ข้อต่อไปนี่ ไม่ใช่หลักการใช้ยาสามัญประจำบ้าน ให้ปลอดภัย

- ❧ หลีกเลี่ยงการใช้ยาในทางที่ผิด
- ❧ อ่านฉลากและเอกสารกำกับยาก่อนใช้ยา
- ❧ รับประทานต่อเนื่องให้หมด ห้ามหยุดยาเมื่ออาการดีขึ้น
- ❧ ใช้ยาให้ถูกต้อง - ถูกโรค ถูกคน ถูกทาง ถูกวิธี ถูก
ขนาด ถูกเวลา ถูกจำนวนครั้ง

ข้อใดจัดเป็นยาสามัญประจำบ้าน

☞ ยารักษาสิว

☞ ยาปฏิชีวนะ

☞ น้ำมันตับปลา

☞ ยาควบคุมน้ำหนัก

ผู้ใดประกอบกิจการสถานพยาบาล หรือดำเนินการสถานพยาบาล โดย
ไม่ได้รับอนุญาต มีความผิด อย่างไร

- ❧ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท
- ❧ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท
- ❧ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ❧ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บุคคลใดจะทำการประกอบโรคศิลปะ ไม่ได้ ในขณะที่ยังไม่ มีใบอนุญาต

- ❖ ได้ หากบุคคลนั้นปฏิบัติงานในสถานพยาบาลตามกฎหมาย
- ❖ ได้ หากเป็นการช่วยเหลือตามธรรมจรรยา โดยมีได้รับประโยชน์ตอบแทน
- ❖ ได้ หากบุคคลนั้นเป็นนักศึกษาอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ประกอบโรคศิลปะผู้ให้การศึกษาอบรม
- ❖ ได้ หากสอบขึ้นทะเบียนยังไม่ครบ 3 ครั้ง

ผลิตภัณฑ์ใดที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของสำนักงาน

คณะกรรมการอาหารและยา

☞ อาหารสัตว์, เครื่องสำอาง

☞ เครื่องสำอาง, ยาฆ่าวัชพืช

☞ ยาฆ่าวัชพืช, เครื่องมือแพทย์

☞ เครื่องมือแพทย์ , เครื่องสำอาง

ข้อใดเป็นการกระทำที่อาจจะมีความผิดว่าด้วยการ โฆษณา ของผู้ประกอบการโรคศิลปะ

- ❖ การทำข้อความตัววิ่งในโทรทัศน์ท้องถิ่น มีข้อความว่า “คลินิกสีม่วง ให้บริการ ศัลยกรรมอย่างมีมาตรฐาน”
- ❖ การจัดทำข้อความในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีข้อความว่า “โรงพยาบาลสัตว์ ให้บริการ โดยหมอโต๊ะสัตว์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสุนัข ในราคากันเอง”
- ❖ การจัดป้ายโฆษณาขนาดใหญ่บนทางหลวง มีข้อความว่า “โรงพยาบาลราชภัฏ นครปฐม ศูนย์รักษาโรคหัวใจ ที่มีเครื่องมือทันสมัยที่สุดในภาคตะวันตก
- ❖ การจัดทำแผ่นพับใบปลิว มีข้อความว่า “นายแพทย์เอกชัย เจริญลง ศัลยแพทย์มือหนึ่งของประเทศไทย ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ เปิดให้บริการรักษาแล้วที่โรงพยาบาลท่าตำหนัก”